

‘De Muur viel voor mij op het juiste moment’

Interviewserie: Toen de Muur viel

Achtergrond - 9 oktober 2019 - Auteur: Lynn Stroo

Toen Ingo Dittrich (1972) de schok van de val van de Muur te boven was, bood het einde van de DDR hem vooral kansen. In Senftenberg, het stadje in Brandenburg waar hij woonde, maakte hij een carrièreswitch en genoot hij van de vrijheid. “Ik voelde me nooit een *Ossi*, maar in de hoofden van sommige Oost-Duitsers bleef de Muur torenhoog.”

De plotselinge opening van de Berlijnse Muur op 9 november 1989 ging in Brandenburg volledig aan de toen 17-jarige Dittrich voorbij. Hij was die dag gewoon op school, waar hij een technische praktijkopleiding deed. Ondanks dat hij thuis bij zijn ouders een tv en radio had, bereikte het historische nieuws hem die avond niet.

Toen Dittrich de volgende ochtend weer in de klas zat, zei een meisje: ‘Ik was gisteren in West-Berlijn’. “Niemand wist waar ze het over had. We dachten dat ze ons voor de gek hield. Maar ze hield vol: ‘Echt, de grens is open.’ Ik was geschokt en kon het nauwelijks geloven.” Thuis op tv zag Dittrich dat ze gelijk had. DDR-burgers gingen massaal naar het Westen. Zijn ouders kwamen dolblij van hun werk. ‘We moeten naar West-Berlijn’, zeiden ze. Nog dezelfde dag wisselden ze bij de staatsbank een paar DDR-mark in voor D-Mark.

Zaterdag 11 november zat het gezin om 06.00 uur in de auto naar Berlijn, een rit van ruim 130 kilometer. Vanwege de drukte parkeerden ze in een voorstadje en reden ze met de *S-Bahn* naar de grensovergang bij de Friedrichstrasse. “Daar stonden we zeker drie uur in de rij, maar dat was niet erg. Om 11:11 uur begon officieel het carnaval en mensen trokken flesjes sekt open. De stemming was euforisch.”

Grensovergang

De grensovergang vond Dittrich eng. “We moest één voor één door de cabines. Ik stond alleen in zo’n hokje met een grensambtenaar achter glas. Overal hingen spiegels. De grens was open, maar de paspoortcontrole voelde nog heel streng.”

Interviewserie: Toen de Muur viel
Oost-Duitsers die de Wende in de provincie hebben beleefd, ver van de Berlijnse Muur, vertellen over hun ervaringen

De opluchting was groot toen ze op het West-Duitse S-Bahn-perron stonden. Eindelijk, het Westen. “We gingen direct naar de wijk Steglitz, op aanraden van mijn oma. Zij was daar al vaker geweest. Gepensioneerden kregen in de DDR sneller een visum om het Westen te bezoeken. Mijn grootouders gaven ons dan een ‘West-pakket’, met snoep, koffie, magazines van warenhuizen. Dat vond ik heel bijzonder, iets tastbaars uit de andere wereld. Nu liepen we zelf de winkelstraat van Steglitz op en neer. Ik zag exotisch fruit, toiletartikelen en elektrische apparaten: spullen die ik nooit eerder kon kopen.”

‘Ik had geen idee hoe lang de vrijheid zou duren. Gaan ze de grenzen weer sluiten? Die vraag speelde toch in mijn achterhoofd’

De stemming op straat staat in Dittrichs geheugen gegrift. “Het was zo druk en iedereen was blij, ook de West-Berlijners. Er was een soort *Willkommenskultur*. DDR-burgers mochten gratis met het openbaar vervoer en winkels deelden promotieartikelen uit.” Die dag keek hij alleen rond en gaf zijn 100 D-Mark *Begrüßungsgeld* - geld dat de West-Duitse regering aan Oost-Duitse bezoekers gaf - niet uit. “Ik had geen idee hoe lang de vrijheid zou duren. Gaan ze de grenzen weer sluiten? Die vraag speelde toch in mijn achterhoofd.” Met 300 D-mark op zak vertrok het gezin Dittrich ‘s avonds weer naar Senftenberg.

Thuis ging het gewone leven door. “Op school kregen we nog steeds het vak staatsburgerkunde. Maar onze docent, een oudere man, kwam niet meer opdagen. Hij was overgelopen naar het Westen. Dat vond ik verbazingwekkend. Juist iemand die het socialisme zó had gepropagandeerd, nam als eerste de benen.”

‘Uitverkoop van de DDR’

De eerste maanden na de val van de Muur waren spannend, vertelt Dittrich. “DDR-wetten waren niet meer geldig, maar een nieuwe staatsinrichting was er ook nog niet. De toekomst was onzeker. Toen kwam de ‘uitverkoop van de DDR’: bedrijven sloten en gekwalificeerde mensen gingen naar het Westen.” Voor de 17-jarige Dittrich opende die tijd juist deuren. “Vanwege het grote personeelstekort ging ik in de weekenden in een verpleeghuis werken. Patiënten wassen, bedden opmaken, eten rondbrengen, ik vond het geweldig en het verdiende goed. Het was het begin van mijn carrière in de zorg. Ik klom omhoog en werd uiteindelijk verpleegkundige.”

De val van de Muur kwam voor hem precies op het goede moment, vertelt Dittrich 30 jaar later in Rotterdam, waar hij inmiddels woont. Op zijn schoot ligt een map waarin hij alle documenten uit zijn jeugd in de DDR zorgvuldig heeft bewaard. “Ik was in september 1989 begonnen aan de technische opleiding tot machinebankwerker. Dat was niet mijn ambitie. Ik wilde na 10 jaar basisonderwijs graag doorleren voor een vwo-diploma. Mijn schoolresultaten waren uitstekend, maar ik werd gek genoeg niet toegelaten. Toen ben ik maar het *Fachabitur*, de praktijkopleiding, gaan doen, om daarna verder te kunnen studeren tot ingenieur.”

Stasi-dossier

“De vraag waarom ik niet naar de *Erweiterte Oberschule* mocht, liet me niet los. Een paar jaar geleden heb ik bij het archief van de Stasi (de Oost-Duitse geheime dienst - red.) aangeklopt om mijn dossier in te zien. Dat bleek er niet te zijn, ook niet van mijn ouders, die inmiddels zijn overleden. Toen heb ik het laten rusten. De val van de Muur had mij in de zorg gebracht, dat was waarschijnlijk anders nooit gebeurd.”

‘Onze leraar kwam niet meer. Juist iemand die het socialisme zó had gepropagandeerd, nam als eerste de benen’

Op zijn 24e kwam Dittrich ‘uit de kast’ en hij verhuisde in 1996 naar Berlijn. “Daar kon ik zijn wie ik was. De stad bruiste. Er was een groot alternatief uitgaansleven en ik genoot van de vrijheid. Ik fietste van Oost naar West over de oude grens en dacht: 10 jaar geleden werd ik hier nog doodgeschoten.”

Dittrich zag de stad samengroeien, maar de deling was niet bij alle Oost-Duitsers verdwenen. “Ik werkte in het ziekenhuis van Berlijn, dat ook een vestiging had in Oost. Daar klaagden mijn collega’s dat ze meer moesten werken dan in West, of dat ze minder vakantiegeld kregen. Sommigen waren zelfs nog nooit in West-Berlijn geweest. We waren jaren verder, maar in de hoofden van die mensen was de Muur nog zó hoog. Dat vond ik jammer. Ik heb mij nooit een *Ossi* gevoeld. Ik heb altijd vooruitgekeken. Waar kan ik leuk werk vinden? Hoe kan ik mijn toekomst beter maken? Oost of West maakte voor mij niet uit.”

Graf in Senftenberg

Berlijn noemt Dittrich zijn thuis. In Senftenberg had hij een goede jeugd, maar nu komt hij er nauwelijks meer. “Zo één keer per jaar droom ik van mijn moeder en dan denk ik: ‘ze roept me’. Dan ga ik naar het graf van mijn ouders. Het is een prachtige regio, maar ik word er depressief. Veel mensen zijn er oud, ontevreden en ongastvrij naar buitenstaanders.”

In Berlijn leerde Ingo zijn man Claus kennen, een Nederlander. Voor de liefde verhuisde hij in 2011 naar Rotterdam, waar hij nu als IC-verpleegkundige in het Erasmus Medisch Centrum werkt. “Toen ik me ging inschrijven bij de gemeente moest ik mijn geboorteplaats invullen. ‘Annahütte, Bundesrepublik Deutschland’, noteerde ik. De ambtenaar zei: ‘Nee, u bent geboren in de Deutsche Demokratische Republik’. Ik was heel verbaasd, want voor mijn gevoel ben ik gewoon Duitser, maar in Rotterdam haalde de DDR mij weer in.”

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/33736/de-muur-viel-voor-mij-op-het-juiste-moment>